

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 53. De dissolutione obligationis prouenientis ex contractu, aut ex
quasi contractu ciuili,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

163. & 164. tum demum de amissione hereditatis, ad quam pertinent ab eodem tradita in disput. 175. & quinque sequentibus.

Quod attinet ad legata, copiose idem author differit de illis à disput. 193. ad 206 tanquam de quibusdam partibus testamenti, non quidem spectantibus ad institutionem heredis; sed ipsi institutioni superadditis, tanquam donationibus, quas testator vult ab hærede suo mandari executioni. Quod fieri potest dupliciter; vno modo dirigendo verba ad legatarium: vt si dicat, Lego, aut relinquo hoc, vel illud Petro; altero modo dirigendo verba ad hæredem, rogando, aut præcipiendo, vt hoc, vel illud da Petro, sicq; vocatur fideicommissum particulare: non tamen ob differentiam aliquam in effectu, vt pote qui idem est in vtriusque illius modi donationibus. Vnde & quidquid de legato dicitur, censendum est dictum de fideicommissio particulari, prout in cit. disput. 193. admonet ipse Molina.

De legatis.

631. **V**ltimum igitur documentum sit, *propositum ab eodem Molina disp. 213.* Quando hæres, aut hæredes sunt de numero descendentiū, aut ascendentiū: tunc non obstantibus legatis à defuncto relictis, ipsi accipere possunt de bonis illius, suas integras portiones legitimas, quibus defraudari non poterunt. Eas de iure communi esse tertiam partem bonorū defuncti cui succedunt, paulo ante attigimus. Quando vero hæres, aut hæredes sunt alij, quibus legitima portio debita non est, præcipiunturq; legata soluere: ipsi legatis non obstantibus possunt retinere quartam partem bonorū defuncti; etiam si illa legata totam hereditatem adæquaret, ac exhaurirét. Atq; si persolutis iisdem legatis aliquid minus quarta ipsa parte remaneret, ipsum ab illis detrahi potest pro rata, ad supplendum quod deesset, vt in ipsis hereditibus remaneat quarta pars bonorū defuncti. Hæc habentur ex titulo De lege Falcidia, institutis, & ex titulo ad legem Falcidia, tam Cod. quam Digestis. Porro illud quod hæredes detrahere possunt à legatis, vt quarta pars bonorū defuncti ipsis remaneat appellatur Falcidia à quodā Falcidio talis remedij inuentore, prout ibidem addit Molina: aliquot deinde euentus referens in quibus Falcidia nequit à legatis detrahi, quorum præcipui sunt.

632. Primum, cum testator nõ ignarus modi, seu virum sui patrimonij ex velle prohibuit illam detrahi. Secundus, quādo legata sunt ad causas pias, nisi & ipsa hæres institutio sit etiam ad causas pias, ne enim tunc vna causa priuilegij habet aduersus aliam: sed vtraq; simili priuilegio gaudet; ita vt statet tunc oporteat iuri communi. Tertius, quando res aliqua legata est, vt in perpetuum alienari non possit. Quartus, quando hæres inuentariū non confecit intra tempus, & iuxta formā à iure præscriptam. Quintus, si postquam fuerit à Iudice admonitus, testatoris voluntatem intra annum nõ mandauerit executioni. Sextus, quando hæres sciens quantitatem hereditatis, à principio quibusdam ex legatarijs soluit integra legata. Septimus, quando alicui legatur instrumentum, seu scriptura de re cuius erat dominus. Quibus vero fundamentis hæc nitantur apud ipsum qui vult, inuenire poterit.

CAP. LIII.

De dissolutione obligationis proueniens ex contractu, aut ex quasi contractu.

SVMMARIVM.

633. Talis dissolutio fit tum remissione debiti, tum solutione, cuius varij sunt modi, ac primo nouatio, & delegatio.

634. Deinde compensatio.

635. Præterea solutio, que quando ea locum habeat, & quando non habeat.

636. Quis recte soluat, quidq; & cui solui debeat.

637. De acceptatione, & generali effectu solutionis.

638. De dissolutione proposita obligationis per rei interitum, aut sententiam Iudicis, aut prescriptionem legitimam.

639. De ea que fit tradendo instrumentum.

Obligatio proueniens ex contractu, aut quasi contractu, dissoluitur vel remissione eiusdem obligationis facta per

creditorum, vel solutione eius quod ex contractu, vel quasi contractu quis debet. Quæ fit varijs modis, ac primo commutatione vnius obligationis in aliam, quæ prior extinguitur, & posterior loco illius succedit ac subrogatur, vt fit in nouatione, & delegatione.

De nouatione, & delegatione.

SECTIO I.

633. **N**ouatio enim, vt habetur lege prima, ff. De nouationibus, est prioris debiti seu obligationis in aliam obligationem civilem, vel naturalem transfusio atque translatio: ita vt prior perimatur. Neque interest, vt ibidem additur, qualis obligatio præcesserit, siue naturalis tantū, siue civilis: & siue verbis, siue re, siue consensu contracta. Ea vero quæ sequitur, & in quam ea quæ præcessit transferatur ac commutatur, validam esse debere saltem naturaliter, ratio postulat, idque habetur ex sequenti lege 2. Cum autem ex lege Delegare 1. De nouationibus, delegare sit vice suā alium reum dare creditori, aut alteri cui creditor iusserit; ratio delegationis consistit in eo, quod is qui delegatur, se de mandato delegantis constituat reum seu debitorem creditoris pro ipso debitore, debitum illius suscipiendo in se, & sic trium personarum consensus requiritur; primus eius qui delegat, secundus eius qui delegatur, quia nemo alicui inuitus delegatur, ex cit. lege 1. tertius creditoris, qui à delegato sui debitoris stipuletur suum debitum, ex eadem lege 1. Videndus est Molina disputat. 559.

De compensatione.

SECTIO II.

634. **S**ecundo dissolutio proposita fit compensatione: quæ ex lege 1. ff. De compensationibus, est debiti, & crediti inter se contributio hoc est, vt habet Molina de hære in seq. disp. 160. late differens, collatio quantitatum in quibus duo sibi inuicem sunt debitores & creditores, vt de eo quod reus actori debet, detrahatur illud quod hic vicissim illi debet: nec amplius debitum censetur daturq;. Vbi aduerte ad compensationem minime necessarium esse, vt debitum sit vtrimque æquale; sed si mihi tantum quinque debeas, & ego tibi decem, vique ad quinque fieri potest compensatio: ita vt quod amplius restat, nimirum alia quinque, possis à me repetere, ex lege 4. & 5. eodem titulo. De dubio autem quod idem Molina tractat; an qui iurauit se soluturum, possit vti compensatione, iam dictum est in præced. parte libr. 10. numero 290.

Porro quando locum habeat compensatio, declaratur his documentis. Primum est, locum habere quando vtrimque debetur res in pōdere, numero, & mensura consistēs, si vtrimque debita sint ei aisdem speciei, & æqualis bonitatis, ac valoris, vt certa pecuniæ quantitas, certa mensura tritici, vel vini eiusdem bonitatis, & valoris. Etenim res quæ tales sunt, functionē suscipiunt, hoc est, vno loco alterius substitui, adeoq; solui potest. Secundum est, non habere locum si vna cuiusmodi rerum ex aliquo capite sit maioris valoris, quam altera, vt quando triticum vtrimq; debitum, soluendum est in diuersis locis, in quorum vno triticum eiusdem etiam bonitatis, plus venditur quam in alio. In tali enim compensatione non seruaretur æquitas iustitiæ commutatiuæ. Tertium est, compensationem posse quoque fieri quando res nõ consistunt in pōdere, numero, & mensura, si vtrimq; debita sint eiusdem speciei; & indeterminatæ in individuo, vt si duo sibi vicissim deberent vnum equum indeterminatum in individuo: tunc enim inter res vtrimq; debitas datur æqualitas valoris, cum & sint eiusdem speciei, & similiter indeterminatæ, vnde fit vt functionem recipiant ac vna in alterius compensationem dari valeat etiam creditore inuito.

Quartum est, non esse compensationem inter res quæ in numero, pondere, & mensura non consistunt, quarum vna debetur determinata in individuo, siue alia debeatur similiter determinata, siue non, quia tales, prout tales, non sunt, sicut vtrimque indeterminatæ, eiusdem valoris, ideoque vna loco alterius, nisi consentiente creditore dari non potest. Excipit Molina, si ex vna parte debeatur pecunia, & illud quod

ex altera parte debetur, tandem per affirmationem sit in pecuniam resoluendum: tunc enim locus compensationi esse potest per primum documentum ante traditum. Porro locus non est compensationi, si causa ex qua fieri dicitur, non sit liquida, ex lege ultima, Cod. De compensationibus: nec item est in deposito, ex eadem lege: nempe is à quo petitur depositum non potest eo prætextu illud retinere, quod à depositore aliquid ei debeatur; nec etiam locus est, ex eadem lege in sine iuncta glossa, quando aliquis condemnatur, ut aliquid reddat alicui, ob vim illatam, vel furtum, aut aliud maleficium. Siue enim res ipsa ablata, siue affirmatio illius, siue quid aliud fuerit in pœnam impositum, non potest fieri compensationis retinendo quid talium pro debito eius cui debet restitutio eorū fieri. Id quod videtur ita statutum in odium delicti commissi; vnde si debitum quoque alterius esset ex simili maleficio, posset esse locus compensationi inter ipsa similia debita.

De solutione specialiter sumpta, ac de acceptilatione.

SECTIO III.

635. TERTIO dissolutio proposita fieri potest, solutione sumpta proprie, nimirum pro exhibitione eius quod debetur, aut alterius rei loco eius, quando vel ipsummet solui non potest, vel creditor contentus est quid aliud loco eius accipere. Quæ definitio occasionem dat nobis dicendū; Quis recte soluat, quid & cui solui debeat; quod fiet paucis. Plura qui volet, videre poterit Molinam disp. 562. & aliquot sequentibus.

636. Recte igitur soluit, vel ipse debitor, vel cuius alius pro ipso, etiam si ignorante vel iniurio, ex lege 5. & 17. Cod. De solutionibus. & Instit. Quibus modis tollatur obligatio, in principio. Solui debet vero res quæ debetur, aliud autem pro ea, invito creditore non potest: volente vero ac consentiente potest, ex lege 10. 16. 17. & 24. cod. tit. excepto tamen inopia casu. Si enim certæ summæ debitor non habeat vnde soluat, potest creditor suo rem quam habet optimam à iudice estimatam, in solutum dare, ex Authentica Hoc nisi. Cod. ibid. Solui præterea debet ipsi creditori, aut cuius alteri cui ipse permiserit, aut mandauerit solui, ex leg. 4. II. 12. & 19. eodem adhuc titulo.

637. Aduerte dari quamdam imaginariam solutionem, quæ scilicet nihil soluitur, & tamen debitorem ab obligatione liberat; acceptilatio dicta est, ab acceptu ferendo. Est autem acceptum ferre, idem ac fateri se ab aliquo accepisse: vnde acceptilatio dicitur quædam verborum conceptio quæ creditor à debitore stipulante interrogatus, respondet se (quasi solutio facta esset) debitum acceptum ferre: & sic debitorem ipsum obligatione liberat.

Aduerte præterea, solutione nō modo specialiter, sed etiam generaliter sumptā, conuenire vt eā factā, liberi ab obligatione maneat non modo debitor & hæres ipsius, sed etiam pignora ac fideiussores, atq; adeo quicumq; alij qui accessorie obligantur cum eodē principali. Ratio est, quia extincta à principali obligatione, extinctæ quoq; manent accessoria, prout intelligitur ex leg. 179. ff. De regulis iuris.

De alijs modis quibus proposita obligatio dissoluitur.

SECTIO IV.

638. QUARTO potest eadem dissolutio fieri interitu rei debitoris. Quando enim debetur aliquid determinatum in individuo, vel aliquid determinatum in individuo, ipsumq; perit sine debitoris culpa, aut mora tradendi illud, tunc creditor perit, tanquam domino ad quem pertinet, siue titulo gratuito, vt donationis, commodati, depositi; siue oneroso, vt emptionis vel venditionis: vnde fit vt debitor liberetur ab onere ipsum restituendi. Quæ de re ex instituto cum de restitutione in præced. li. 10. tract. 2. in quo traditæ sunt aliquot regulæ de ea iudicandi, & tractatu tertio cap. 16. cum dictum est de memorata mora.

Quinto fieri potest per sententiam Iudicis, quæ debitor liberatur à debito. Sed aduerte, talem in conscientia habere

tantummodo locum, quando re existente dubiâ, sine fraude & dolo suū ius quis prosecutus est, pro ipsoq; lata est sententia. Nam si ei consuleret se debitorem esse: imo si idem constet ei post latam sententiam, atqueam debitum sibi adiudicatum præscribat legitime; per eandem sententiam non liberatur quoad forum conscientia: quoniam ea non tribuit ius, sed solum declarat ad quem ipsum spectet; in ipso conscientia foro vim habet, cum res ita se habent, ac per illam pronunciatum est.

Sexto fieri potest titulo legitime præscriptionis, iuxta tradita de eadem præscriptione in memorato lib. 10. cap. 10. Imo iuxta legem Is qui, De solutionibus, si quis in solutionem det alienum, liberatur à debito, si creditor illud præscribat legitime.

Vltimo fieri potest tradendo instrumentum debiti, aut illud rumpendo, vel cancellando; nisi creditor probet, vt aut metu illud tradidisse: vel furto fuisse ablatum de ipsius potestate: vel alia ratione, quam animo remittendi debitum, se illud tradidisse, aut rupisse, aut cancellasse: puta, quia tradidit ad custodiam, vel illud rupit non aduertens esse instrumentum debiti, aut alia de causa: tunc enim remissio debiti non censetur facta. Hæc eadem habet Molina de iust. & iure tract. 2. disp. 561. Quibus coniungenda sunt quæ in eodem lib. 10. cap. 18. & 19. tradidimus de causis exculantibus à restitutione.

TRACTATUS VLTIMVS.

De publicis officijs ciuilibus.

TRACTATIONI de contractibus ciuilibus adiungitur illa de publicis officijs ciuilibus, tanquam de quasi contractibus initis cum Repub. ad cuiusdem bonum statum procurandum, ac conferuandū armorum vsu; vel exercitio iudiciorum secundum leges: vnde quædam ex talibus officijs dicuntur militia armata, & quædam militia togata. Atq; de prioribus tradenda ratione iudicandi de peccatis, quæ in illis ob eundem committantur; sufficienter possumus intelligi ex ijs quæ tradidimus, tractantes de bello in præced. lib. 21. cap. 8. ad 5. præceptum Decalogi. De posterioribus vero nunc agemus: non de omnibus, sed de præcipuis quæ sunt Iudicis, Aduocati, Procuratoris, & Notarij officia. De quibus copiose & elaboratè Decalogum sub finem Georg. Sauris.

CAP. LIV.

De officio Iudicis.

SVMMARIVM.

- 641 Vt Index licite iudicet, potestas in eo requiritur.
- 642 Itemq; veritas.
- 643 Tum vt eruet formam iuris in sententia ferenda.
- 644 Itemq; in modo procedendi, siue via denunciationis.
- 645 Siue via accusationis.
- 646 Siue via inquisitionis: quæ triplex est, generalis, specialis, & mixta.
- 647 Ad generalem non requiritur accusatio, nec infamia præuia.
- 648 Modus procedendi via specialis inquisitionis requirit præuiam infamiam.
- 649 Requirit & accusationem, vt procedatur vsque ad punitionem.
- 650 An ad eam sine infamia sufficiant indicia manifesta.
- 651 Iudicium aliud ordinarium, aliud extraordinarium, in quo sufficit accusatio facta, quæ quintuplex est.
- 652 Modus procedendi in iudicio via inquisitionis mixta.
- 653 In re iudicij ad eiusdem formam spectant.
- 654 Quantitas & qualitas pene ad eandem formam requiritur.
- 655 Quatenus lege impositam summus Princeps relaxare possit.